

Az Aquincumi Múzeum kisebb leletmentései és szondázó jellegű feltárásai az 1999. évben

Budapest, I. ker., Corvin tér 1-3.
(Hrsz.: 14278)

A Budapesti Történeti Múzeum 1999 februárjától folyamatosan ellenőrizte az egykori Vörösmarty kertmozi területén (Budapest, I. ker., Bem rkp. 16-19.) végzett földkiemelését. A Magyar Építő Rt. által végzett alapozási munkák közben szórványosan az egész területen találtunk kora újkori és modern leletanyagot, összefüggő régészeti jelenségeket azonban, a munka jellege miatt nem állt módunkban megfigyelni. Március elején Végh András kutatóárkokat nyitott az átalakítás alatt álló Corvin tér 1-3. számú épülettömb egyik udvarán és pincéiben. Múzeumunk költségén végzett pár hetes szondázással a modern épület alatti középkori beépítettség nyomait kutatta. A Corvin tér 3-as számú épület pincéjének padlója alatt körülbelül egy méter mélyen tekintélyes mennyiségű római leletanyagot gyűjtöttünk mely a kutatóárok aljában jelentkező, összefüggő, köves (út ?) felületről került elő.

Hable Tibor

Test Excavations and Small-scale Rescue Operations of the Aquincum Museum in 1999

Budapest, District I, 1-3 Corvin Square (Tln.: 14278)

The Budapest History Museum has systematically supervised earth yielding in the territory of the former Vörösmarty open-air cinema (Budapest I, 16-19 Bem embankment) since February 1999. We found sporadic early and later Modern Period finds all over the area in the course of foundation work, which was carried out by the Magyar Építő Rt.. Due to the character of the work, however, we could not observe coherent archaeological features. András Végh opened test trenches at the beginning of March in a yard and in the cellars of the block of buildings under 1-3 Corvin Square, which was being reconstructed at that time. The purpose of the test excavations, lasting a few weeks and financed by our museum, was to find the traces of medieval constructions under the modern building. A considerably large Roman find material was collected about 1 m under the floor of the cellar of house 3 on Corvin Square, which

**Budapest, I. ker., Gyorskocsi utca
6. (Hrsz.: 14117)**

Az építkezést megelőző kutatásokat a végeztünk a VÁR-OTTHON Kft. megbízásából.

A feltárás során a következő római kori objektumok kerültek elő: egy északkelet-délnyugat irányú tört köves, földberakott fal alapozás, egy tüzelőhely maradványa, apró köves, sóderes járósínt, agyagos omladék réteg, továbbá egy sír töredéke, melynek nagy részét középkori és újkori beásásokkal pusztították el. A jelenleg rendelkezésünkre álló felület nem volt elegendő az előkerült római kori maradványok kiterjedésének és funkciójának tisztázására. További megfigyelésekre az építkezéssel egy időben lesz lehetőségünk. Az előkerült leletanyagból a római kori import kerámia (Észak itáliai és galliai terra sigillata edények töredékei) és néhány bronz tárgy méltó említésre.

A középkor időszakából kövezett járósíntek és nagy méretű gödrök feltárására került sor. Ez utóbbiak betöltéséből gazdag 15. századi leletanyag került elő. A középkori kutatásokat Végh András végezte.

H. Kérdő Katalin

lay on a coherent, stony (road?) surface at the bottom of the test trench.

Tibor Hable

**Budapest, District I, 6 Gyorskocsi
Street (Tln.: 14117)**

We carried out rescue excavations preceding constructions at the request of the VÁR-OTTHON Kft.

The following Roman features were found during the excavations: A northeast – southwest oriented wall foundation of broken stone laying in the ground, the remains of a kiln, a gravelly floor level with small broken stones, a clayey ruin layer and the fragment of a grave most of which was destroyed by medieval and modern pits. The surface designated for excavations was not sufficient to clarify the extent and the function of the Roman features. We will have more opportunity for observation at the time of the construction. Imported pottery from the Roman period (sherds of North Italian and Gallic Samian wares) and a few bronze objects deserve mention among the finds.

Stone-paved floor levels and large pits were unearthed from the Middle Ages. The fill of the latter contained a rich collection of 15th

**Budapest, II. ker., Tölgyfa utca 3. –
Henger utca 2. (Hrsz.: 13509)**

A telken a Margit Palace Kft. megbízásából szondázó kutatást végeztünk a rétegtani viszonyok tisztázására. A kijelölt kelet-nyugati irányú kutatóárok nyugati szakaszában a remíz alatti mélypincék a régészeti jelenségeket elpusztították. Az árok keleti részében szintén egy újkori épület alapjaira bukkantunk. Alatta azonban földbe rakott törtköves falakat tudtunk megfigyelni. Egy feltehetőleg ugyanehhez az épülethez tartozó falrészlet dokumentáltunk a kutatóárok középső szakaszának északi metszetében. Ez az épület lehetséges, hogy középkori, de korát, kiterjedését és funkcióját a későbbi kutatásoknak kell tisztázni. Dokumentálásra került még két középkori tüzelőhely és két köves járószint. A római korból objektum nem került elő, de kultúrreteg megfigyelhető volt. A középkori jelenségek a mai felszíntől 1,5-3 méter között vannak.

H. Kérdő Katalin – Kovács Eszter

Budapest, III. ker., Fő tér 1. (Zichy kastély) (Hrsz.: 18019)

Az óbudai Zichy kastély déli melléképületében felújítási munkák során

century find material. The excavation of the medieval features was conducted by András Végh.

Katalin H. Kérdő

Budapest, District II, 3 Tölgyfa Street – 2 Henger Street (Tln.: 13509)

We conducted test excavations at the request of the Margit Palace Kft. on this lot to clarify the stratigraphic sequence. The deep cellars under the tram terminal had destroyed the archaeological features in the western zone of the east-west oriented trench. We found the foundation of another modern building in the eastern part of the trench. Underneath, however, we could observe walls of broken stones laying on the ground. In the northern section of the middle part of the trench we could record a wall fragment probably from the same building. It could have been a medieval building, but further excavations are needed to precisely determine its age, extension and function. Furthermore, two medieval hearths and two floor levels from broken stones could be recorded. We could not find any features from the Roman period, although the culture

került sor leletmentésre. A terület a római kor szempontjából rendkívül figyelemre méltó, mivel mind a korai legiotábor védművei, mind a későrómai erőd beépítettsége ezen a helyen hozzáférhető a kutatás számára. Szilágyi János a déli melléképülettől keletre fekvő udvarrészben figyelt meg egy kelet-nyugati irányú védmű rendszert (táborfal – *fossa*), amelyet a korai legiotábor déli védműveként határozott meg. A Kassák Múzeumtól keletre pedig 1991-ben *fossa* és palánkrendszer nyomait figyelhettük meg. Nem volt azonban mód a különböző időben előkerült maradványok egy-máshoz való időbeli és topográfiai kapcsolatának vizsgálatára.

Az 1999. évi leletmentések azonban a felújítási munka adottságaiból következően elsősorban a barokk kastély épületkutatásában hoztak eredményt, amelyet Kárpáti Zoltán végzett. Az épületen belüli földmunka a római kori rétegeket ugyan elérte, de konkrét jelenség nem mutatkozott, az épület keleti falának külső oldalán lévő mélyítésben egy római kori téglasír nyomait lehetett megfigyelni. A rendelkezésre álló mély és szűk felületek további mélyítéséről lemondtunk, részben statikai okokból, részben azért, mert az adott pontokon topográfiailag nem volt jelentős eredmény várható.

Németh Margit

bearing layers were present. The medieval features lay 1.5 – 3 m below the present surface.

Katalin H. Kérdő – Eszter Kovács

Budapest, District III, 1 Fő Square (Zichy palace) (Tln.: 18019)

Rescue excavations were initiated on occasion of reconstruction work in the southern outbuilding of the Zichy palace in Óbuda. The territory is very important from the point of view of the Roman period, since both the defence system of the early legionary fortress and the buildings of the late Roman fort are available here for study. János Szilágyi observed an east-west oriented defence system (fort wall – *fossa*) in the yard east of the southern outbuilding, which he identified as the southern defence system of the early legionary fortress. East of the Kassák Museum we could observe traces of this *fossa* and the plank structure of the early legionary fortress in 1991. We had no opportunity, however, to analyse the topographic and chronological connections of the remains unearthed at various times.

The rescue excavations in 1999 brought results, ensuing from the

Budapest, III. ker., Kórház utca 6-12. (Hrsz.: 18062-18065/1)

A Budapesti Történeti Múzeum 1992-ben a teljes feltárást elvégezte a telken a STATERA Kft. (ma Globe 3 Kft.) megbízásából. A régészeti munkák során az aquincumi 2-3. századi legiotábor *via praetoriájától* délre, a harmadik és a negyedik kaszárnya maradványai kerültek elő a szóban forgó területen. (SZIRMAI 1998, 235-238.)

1999. decemberében megindultak a tervezett irodaház földmunkái. A gépi munkák átvágták a *via praetoriától* délre húzódó kaszárnyákhoz tartozó észak-déli irányú, 50 centiméter széles, földberakott alapfal maradványokat. Ezek a falszakaszok a felszíntől mérve 2 méter mélyen jelentkeztek. Az átvágott falak közti távolság: 3,50 méter. A falakat, a fekete, bolygatatlan földre alapozták, a hozzátartozó szintek még az újkori építkezések során pusztultak el. A *via praetoriától* délre újabb szintmaradványokat is dokumentáltuk Af. 105,25-105,30 méter között. Mindezekon kívül egy kelet-nyugati irányú, földberakott falszakasz részlete is napvilágra került, a felszíntől mérve – 1,75 méter mélységben, a munkaterület keleti részén.

character of the reconstruction works, related to research on the baroque palace itself, which was carried out by Zoltán Kárpáti. The earthwork within the building extended down to Roman period layers although no concrete features appeared. Only traces of a Roman brick grave could be observed in the pit outside the eastern wall of the building. We abandoned further deepening of the available deep and narrow areas partly for static causes and partly because no significant results could be expected in the given topographic areas.

Margit Németh

Budapest, District III, 6-12 Kórház Street (Tln.: 18062-18065/1)

The Budapest History Museum carried out the overall excavation of these lots in 1992 at the request of the STATERA Kft. (now: Globe 3 Kft.). The remains of the 2nd and 3rd centuries, third and the fourth barracks were found south of the *via praetoria* of the legionary fortress of Aquincum during archaeological excavations in this area. (SZIRMAI 1998, 235-238.)

The earth moving work for the projected office building started in

A földmunkák során leletanyag nem került elő.

Szirmai Krisztina

Irodalom/References:

SZIRMAI 1998 – SZIRMAI K., Plans and Facts concerning the Barrack-blocks of the Aquincum Legionary Fortress. Aquincum Nostrum II. (1998)

Budapest, III. ker., Szentendrei út 101-115. (volt Házgyár) (Hrsz.: 19360, 19361)

A polgárvárosból déli irányban, a katonaváros felé vezető út keleti oldalát szegélyező temető területén, az Auchan áruház építkezését megelőzően szondázó feltárássra került sor, november hónapban. A kelet – nyugati irányban húzott, mintegy 5 méter széles és 60 méter hosszú árok a területen 1997-ben végzett szondázó feltárástól (ZSIDI 1998, 72-78.) délre feküdt. A feltárással megerősítette a korábbi szondák eredményét. A római kori út nyomvonalát követő homokos kiemelkedésen tovább folytatódtak a kétperiódusú temető sírjai. Valamennyi – periódustól függetlenül – kirabolt volt, így a 6 sír mellékletet gyakorlatilag

December, 1999. The mechanical work cut through a north-south oriented, 50 cm broad foundation wall remains sunk into the ground and belonging to the barracks south of the *via praetoria*. These wall sections appeared 2 m beneath the modern surface. The distance between the cut through walls was 3.5 m. The wall foundations had been laid on the black, undisturbed earth. The connected floor levels were destroyed by modern constructions. New floor level remains could also be recorded south of the *via praetoria* between 105.25 and 105.30 m a.s.l. In addition, a section of an east-west oriented wall lying on the ground was found at a depth of 1.75 m from the modern surface in the eastern part of the construction area. No find material was recovered during the earth moving work.

Krisztina Szirmai

Budapest, District III, 101-115 Szentendrei Road (the territory of the former Házgyár) (Tln.: 19360, 19361)

Test excavations were conducted in November preceding the construction of the Auchan department store in the area of the cemetery along the

nem tartalmazott. Igen változatos volt azonban a temetkezési rítus. Hamvasztásos temetkezés, szarkofág, egyszerű földsír, téglasír, kőládásír és belül vakolt „sírkamra” is előfordult. A mintegy 30 méter széles kiemelkedés nyugat felé enyhébben, kelet felé azonban igen erősen lejtett. A keleti lejtés indulásánál a sírokat észak-déli irányú, kétrétegű kieszedett fal zárta le.

Az Auchan által építkezés céljára igénybe vett terület keleti részén is húztunk mintegy nyolc szondát. Ezek azonban az építkezés várható mélységéig újkori, salakos feltöltést mutattak, s 4 méteres mélységnél pedig a talajvíz tette lehetetlenné a kutatást.

Zsidi Paula

Irodalom/References:

ZSIDI 1998 – ZSIDI P., Kutatások az aquincumi polgárváros déli előterében (Research in the southern outskirts of the Aquincum Civil Town) Aquincumi füzetek 4 (1998) 72-78.

Budapest, III. ker., Záhony utca
(Hrsz.: 19358/2)

Ez év őszén megkezdődött az új múzeumépület I/A ütemének építkezése. Az alapozás során, az

eastern side of the road leading to the military fort south of the Civil Town. The circa 5 m broad and 60 m long east-west oriented trench lay south of the test excavation conducted in the same region in 1997 (ZSIDI 1998, 72-78.). The excavation supported results from the earlier test excavations. The graves from the two period cemetery continued over the sandy elevation following the path of the Roman period road. All of them, independent of period, had been robbed, so the 6 graves contained practically no finds. The burial rite, however was very varied. We found cremation burials, sarcophagi, simple shaft graves, brick graves, stone caskets, and also “burial chambers” plastered on the inside. The circa 30 m broad elevation sloped slightly to the west but very steeply towards the east. At the base of the eastern slope, the graves were enclosed by a north-south running demolished wall in two layers.

We also opened about eight test trenches in the eastern part of the territory to be used for the construction of the Auchan store. These, however, contained modern slag fill to the estimated depth of the proposed construction, while ground water hindered further work at a depth of 4 m.

Paula Zsidi

előzetes feltárás alkalmával előkerült későrómai kori sírcsoport (ZSIDI 1999, 77-83.) egy újabb sírját tártuk fel. A kövekből összeállított, téglával fedett sírban egy dél-északi irányítású, melléklet nélküli, bolygatatlan váz feküdt. Miután az alapozás során további sírok nem jelentkeztek, – ami a megelőző feltárás eredményeképpen várható is volt, – az előkerült sírt a sírcsoport keleti lezárásaként értékelhetjük.

Ugyancsak az új múzeumépület építéséhez kapcsolódóan végzett közműfektetések során, a Záhony utca és a Szentendrei út kereszteződésénél római kori omladékréteg tetejére bukkantunk. A követ, terrazzót, téglát tartalmazó rétegben feltűnően sok volt a patics, ami valószínűleg a közeli ún. „Schütz vendéglő melletti” faze-kasműhely közelségét jelzi. Az elkövetkezendő évben, az Auchan áruház építéséhez kapcsolódó utépítési munkák lehetőséget adnak ezen a területen a részletesebb kutatásra is.

Zsidi Paula

Irodalom/References:

ZSIDI 1999 – ZSIDI P., Későrómai kori temetkezési hely az aquincumi

Budapest, District III, Záhony Street (Tln.: 19358/2)

The I/A phase of the construction of the new museum building started in the autumn of this year. During the course of the foundation work, we unearthed the next grave from the late Roman group of graves found during the preliminary excavations (ZSIDI 1999, 77-83.). The grave, made of stones and covered with brick, contained an undisturbed skeleton oriented south-north without any gravegoods. Following the results of the preliminary excavations, no more graves were found during the digging of the museum foundation pit. Thus, this grave was considered to be the eastern closing grave of the group.

Public utilities were also laid in connection with the construction of the new museum building. Here we found the top of a ruin layer from the Roman period where Záhony Street and Szentendrei Road crossed. The layer containing rubble, terrazzo and bricks contained a conspicuously large number of daub fragments, which probably indicated the proximity of the nearby so-called potters' workshop "at the Schütz inn". In subsequent years, the road construction works connected to the con-

polgárváros déli városfalán kívül. (A Late Roman Period burial site outside the southern wall of the Aquincum Civil Town) Aquincumi füzetek 5 (1999) 77-83.

**Budapest, III. ker., Szentendrei út
133-135. előtt (Hrsz.: 19343/7)**

A Szentendrei út keleti szélénél, néhány méterre a Múzeum romkertjétől kábelt fektettek. A munka folyamán a járda szintjétől mérve körülbelül 90 centiméter mélységű, 50 centiméternyi árkot ástak. A kitermelt földet és az árok falát megfigyeltük. A Szentendrei út 133. előtt 60 centiméternyi mélységben, 5 méteres hosszúságú bolygatatlan római kori talajrétegeket láttunk, amelyekből közép-galliai gyártmányú *terra sigillata* töredék, helyben készült házi kerámia edény, füstölő tál töredékei és padlótégla kerültek ki. Néhány óras leletmentésre volt lehetőségünk. A terület tisztítását követően az árok alján római út burkolóköveit figyeltük meg. Feltűnő jelenség volt, hogy vörösre égett agyag és több nagy paticsrög alkotta az út feltöltésének réteget.

Bugán Adél

struction of the Auchan department store should provide opportunities to survey the area archaeologically in a more detailed manner.

Paula Zsidi

**Budapest, District III, in front of
133-135 Szentendrei Road (Tln.:
19343/7)**

Cable was laid a few metres from the ruin area surrounding the Museum on the eastern side of Szentendrei Road. A trench, approximately 90 cm deep from the surface of the footpath and 50 cm wide, was opened. We surveyed the removed earth and the walls of the trench. A 5 m long undisturbed soil layer from the Roman period was observed at a depth of 60 cm in front of 133 Szentendrei Road. This layer contained Central Gallic Samian wares, local household pottery, fragments of a smoking vessel and floor tiles. We needed only a few hours to complete rescue excavations. Following the cleaning of the surface, we could observe pavement stones from a Roman road on the bottom of the trench. It was striking that the fill from the road consisted of red-burnt clay and several large lumps of daub.

Adél Bugán

**Budapest, III. ker., Graphisoft Park
(volt Gázgyár) (Hrsz. 19333)**

Aquincum polgárvárosától keletre, a Duna partján, a Graphisoft Rt. építési telkén új épület alapozási árkának mélyítését figyeltük meg. A területről az utóbbi évtizedekben a homokos, löszös talajt jórész kitermelték és a helyét ipari salakkal töltötték meg. Az északi metszetsfalban eredeti rétegződést láttunk, amelyben római kori leletek, régészeti jelenségek nem voltak, ezért feltételezzük, hogy a talaj a Dunának azóta lerakódott hordaléka és a folyam partja időszámításunk első évszázadaiban a városhoz néhány méterrel közelebb húzódott.

Bugán Adél

**Budapest, District III, Graphisoft
Park (the territory of the former
Gázgyár) (Tln.: 19333)**

We could monitor the digging of the foundation pit of a new building on the lot of the Graphisoft Rt. on the Danube bank, east of the Civil Town of Aquincum. Most of the sandy, loessy earth had already been removed from the area during the last decades to be replaced by industrial slag. We could observe the original stratigraphic sequence in the northern section, but this contained neither Roman period finds nor archaeological features, so we supposed that the soil had been deposited by the Danube since that time, and that the river bank lay a few metres closer to the town in the first centuries AD.

Adél Bugán